

- сприяння громадянській активності молоді, надання фінансової підтримки для суспільних програм і проєктів;
- створення інформаційної відкритості системи вищої освіти.

За умов дотримання вказаних напрямків вища освіта формуватиме і впливатиме на громадянське суспільство і на процеси у ньому, в той же час, набуваючи рис громадянської освіти та віддзеркалюючи соціокультурні особливості сучасності.

Література

1. Дилигенский Г. Г. Что мы знаем о демократии и гражданском обществе? // Pro et Contra. Гражданское общество. – М. – 1997. – С. 5-21.
2. Киселева Т. Г. Роль образования и новых информационно-коммуникационных технологий в формировании гражданского общества: <http://www.eilc2005.cb.it.ru/reg.php?action=getdoctxt&id=55&PHPSESSID=622f2c1f67b6ed532ecaе05c30d81923>
3. Михалин В. А., Михалина О. А. О социокультурной ценности гражданского образования // Философия образования. – 2004. – № 1. – С. 158-164.
4. Формирование российской идентичности средствами учебной литературы: edu.tomsk.ru/teacher_help/hist/25120705.ppt
5. Майоров А. Н., Пинский А. А., Сабуров Е. Ф., Шишлов А. В. Гражданское общество как ресурс развития российского образования: <http://www.civilg8.ru/6854.php>
6. Бутенко И. А. Способствуют ли программы высшего образования становлению гражданского общества? // Вестн. Моск. Ун-та. Сер. 18. Социология и политология. – 2001. – № 4. – С. 109-118.
7. Schwertmann, Philipp. Stiftungen als Förderer der Zivilgesellschaft. – Baden-Baden: Nomos, 2006. – 274 s.
8. Колеріум ім. Теодора Гойсса: <http://www.theodor-heusskolleg.de/ukraine.html>

Тетяна Рейзенкінд

Сучасні гуманістичні орієнтири професійної підготовки фахівців у вищих навчальних закладах

У статті розглядаються особливості впливу громадянського суспільства на сутність гуманістичного підходу до формування особистості майбутнього вчителя мистецтва. Пропонуються шляхи модернізації гуманістичного підходу з використанням арт-терапії.

In the article the features of influence a civil society on the contents of the humanistic approach to formation of the person future teacher of arts are considered. Ways of modernization of the humanistic approach with use of art-therapy are offered.

Нині розбудова суспільства в Україні зумовлена орієнтацією на формування гуманістичних ідеалів учнівської молоді. Цій проблемі присвячені праці І. Зязюна, Л. Оніщук, М. Лещенко, Г. Падалки, О. Гаврилук, О. Зачіка, Л. Дунець, О. Янковець та інших.

У працях зазначених вище авторів розглядаються проблеми гуманізації педагогічного процесу як важливий фактор суспільних відносин та формування сучасної особистості, виокремлюються цінності гуманістичного навчання.

Однак суспільний ідеал громадянства в різних програмах інституту освіти та виховання страждає абстрактністю й ідеалістичною одномірністю. У цьому контексті Є. Суїменко виокремлює показники особистості, які взаємопов'язані зі структурою громадянського суспільства, його функціональними алгоритмами, а саме: індивідуалізовані з ринковою економікою, прагматично орієнтовані, пов'язані з раціональними, когнітивними способами мислення або соціалістичні, колективно-групові, які орієнтовані на художньо-моральні цінності, функціональні алгоритми, що зумовлені запозиченням закордонного досвіду [1, с. 7].

У зв'язку з викладеним виникають протиріччя між потребою переосмислити сутність гуманістичного підходу у контексті сучасного громадянського суспільства та проблем формування особистості й відсутністю обґрунтованих та розроблених технологій адаптації гуманістичних ідеалів у відповідності із сучасними ідеалами формування особистості нового типу. Це дозволило нам зосередитися на *актуальності* обраної проблеми у контексті осмислення умов гуманістичного виховання учнівської молоді відповідно до існуючої структури громадянського суспільства.

Аналіз праць, присвячених проблемі гуманістичного підходу в процесі формування особистості, дозволив констатувати існування багатокомпонентної структури професійної підготовки майбутнього фахівця, а саме [2]:

- емоційно-ціннісний, критичний, рефлексивний, регулюючий;
- спектр виховних засобів впливу у контексті соціалізації та індивідуалізації особистості фахівця;
- світоглядних трансформацій українського суспільства, що передбачає інтеграцію гуманістичної національної свідомості з традиційною свідомістю, ліберальною свідомістю, східно-культурницькою свідомістю, інтеграційною і дезінтеграційною свідомістю [1, с. 37].

У зв'язку з викладеним, *метою* статті є визначення змісту підходів та технологій, які дозволяють врахувати світоглядні трансформації особистості, що можуть викликати у молоді стан фрустрації, незадоволення, стресів у процесі професійної діяльності.

Аналіз отриманих результатів дозволив нам з'ясувати сутність арт-терапії, яка дозволяє використовувати технології в контексті поліхудожньої підготовки майбутніх фахівців. Зазначимо, що арт-терапія передбачає упровадження терапії мистецтвом. Важливою рисою арт-терапії є співпраця викладача з реципієнтом, суб'єктом діяльності на основі знань закономірностей психоаналізу, аналітичних методів, сугестивних технологій, закономірностей мистецтва [3].

Прогнозування результатів діяльності базується на включенні в дію спонтанних вчинків і методів імпровізації за допомогою музичних інструментів з професійних знань, застосування методу діалогу і формування комунікативних вмій як сучасного засобу спілкування.

Діагностуванню в арт-терапії сприяє вибір музичних інструментів, урахування їх символічного значення (гра на барабані звільняє особистість від фрустрації, стресового стану, на арфі – сприяє усвідомленню ролі жіночого початку).

Набуває особливого значення виконання на музичному інструменті за законами професійного мистецтва, коли створюються умови для сугестивного впливу викладача в процесі передачі виконавського досвіду, формування досвіду студента, образів його внутрішнього світу.

Такий тимчасовий стан студента, коли він підпорядковується необхідності професійного виконання, сприяє оволодінню формулами, які характеризують узагальнені ознаки художніх засобів мистецтва. Це впливає на створення ситуації успіху, досягнення стану катарсису, подолання фрустрації в умовах посилення конкурентоспроможності суспільства, зросту прагматизму, дезінтеграції суспільства, формує почуття радості, співтворчості з викладачем та партнерами спілкування.

Можливо посилити сугестивний вплив за рахунок упровадження методу цілеспрямованої візуалізації мультимедійних засобів виразності, зміни швидкості чергування кадрів, ракурсу, масштабу зйомки, чергування кольорових метафор, коли здійснюється передача досвіду сприйняття видатними науковцями, митцями, композиторами, режисерами.

Водночас створенню ситуації успіху сприяє процес декодування символів шляхом використання наукових, художньо-образних метафор, які допомагають усвідомити єдність тези та антитези, роль цілісності свідомості, що здатна включати елементи архаїзму та вищої абстракції (структура абсорбційної моделі), механізми декодування символіки.

Подолати стан фрустрації допомагає осмислення антології казкової фантастики, яка сприяє реалізації музично-пластичних, динамічних імпровізацій на тему створення образів гномів, усвідомлення ролі тіні як складової свідомості особистості, коли поєднуються асоціативні методи психоаналізу з методами художнього пізнання, вирізняються загальні ознаки між реальними та фантастичними образами.

Фантазія, казка, міф легко перекладаються на мову фантастики. Загальними механізмами в них виступає мораль.

Прийомом творчої діяльності є порівняння образів з екранними образами комп'ютерних програм, можливість вивчати художні твори з антигуманістичною спрямованістю, що обов'язково приведе до ентропії і буде формувати потребу робити добро, коли казкові герої утворюють складні антигравітаційні машини, а старовинні архаїчні образи стикаються з сучасною електронікою, коли розкривається образ метафори скляної двері як метафори самотності, розкривається образ розщеплення особистості (Тигр Тома Трейсі).

Викладене вище сприяє усвідомленню єдності свідомого та надсвідомого, понятійного, образного, дивергентного типів мислення, що підводять підґрунтя для розуміння сучасних видів інформаційного мислення на основі еманції консонансів та дисонансів, які можуть бути покладені в основу комп'ютерних презентацій з використанням методів тестування.

Наведемо приклад застосування алгоритму дій, вчинків в процесі використання елементів арт-терапії з метою подолання фрустрації творчою людиною, що виникає внаслідок глобалізації та децентралізації суспільства.

Об'єктом аналізу став текст роману Джона Бойтона Пристлі «Дженні Вільєрс» (Англія).

Зазначимо, що верифікація ідей, що сформульовано нами, ґрунтувалася на таких чинниках:

1) метафоричне визначення і конкретизація зони явищ та подій. Такий хід думки притаманний і науковим, і художнім методам пі-

знання. Метафора при цьому конкретизується в наступній поетичній формі: «Зелена кімната». У кінофільмі «Сталкер» А. Тарковського місце духовного перетворення називається «зоною»;

2) наголошується акцент на почуттєвій сфері, яка базується на ірраціонально-поетичному компоненті;

3) емоційний вплив посилюється завдяки фіксації збігу обставин, які орієнтують особистість на концентрацію уваги на чинники, які з'ясувати розумом неможливо;

4) спонтанність, випадковість є механізмом образу, надається увага різноманітним візуальним ракурсам в умовах поліфонічного бачення різноманітних часових вимірів;

5) аналітичні методи мистецтва ґрунтуються на інтроспективному методі самопізнання і образному мисленні;

6) використовуються елементи міфологічного мислення, що має відбиток у повторності розподілу ролей;

7) конкретизується образ духовного посередника (лікар, друзі);

8) конкретизується образ любові у метафорах «сон», «мета», «фантазія»;

9) гра та реальне життя розглядаються як єдиний, цілісний образ сенсу буття;

10) реальне середовище втрачає свою форму та розміри, зникає проблема гостроти часу.

Такі зміни у сприйнятті особистості розширюють широту свідомості, але повинні зберігати короткочасність, тобто втрата гостроти часу не може бути тривалою, інакше це призведе до руйнації цілісної особистості, його матеріальної сутності.

Боротьба особистості вчителя мистецьких дисциплін з фрустрацією та негативним впливом з дисонансом, які існують в суспільстві, може здійснюватися завдяки виконанню таких завдань: осмислення почуття вічності, плинності та періодичності в музичних творах Й. С. Баха; з'ясування механізму єдності та зв'язку в різних видах мистецтва; осмислення ролі сприйняття дисонансу, ритму, що характеризує перервність та безперервність, парне та непарне співвідношення множин; усвідомлення значення єдності чоловічого та жіночого початку, роль аналогії як складових формули створення всесвіту.

Проведений дослідницький екскурс дозволив зробити такі висновки.

1. Потрібно постійно аналізувати та вивчати закономірності гуманістичного підходу з урахуванням свідомості громадянського суспільства та проблем формування особистості. Закономірності гуманістичного підходу не повинні відбивати декларативно зміст ідей просвітництва; вони мають функціональне призначення адаптувати сучасну особистість до синтезу вчинків, що орієнтовані на оволодіння методами когнітивного пізнання, які притаманні свідомості громадянського суспільства в епоху розвитку інформаційної культури, орієнтувати і, водночас, інтегрувати моральні цінності, які надбані в епоху соціалістичної культури спілкування.

2. Об'єднання суспільства, подолання почуття самотності, розрізненості поміж суб'єктами спілкування творчої інтелігенції може досягатися за допомогою синтезу наукових та художніх методів пізнання, зумовлених особливостями арт-терапії, становлення художнього образу.

3. Механізмом пізнання свідомості мистецтва є психоаналітичні методи, науково-метафоричні прийоми впровадження конкретних сугестивних технологій, які ґрунтуються на синтезі інтуїтивних та раціональних технологій.

Подальша перспектива нашого дослідження полягає у пошуку інтегративних компонентів, які поєднують елементи наукової та художньої діяльності у контексті сучасної інформаційної культури.

Література

1. Суименко Е. И. Индивидуальный и социально-групповой способы формирования личности / Е. И. Суїменко. Громадянське суспільство та проблеми становлення особистості: Наукові доповіді та повідомлення Міжнародної науково-практичної конференції. – Вип. 1. / Ред. кол.: А. С. Лобанова (наук. ред.) та інші. – Кривий Ріг: Видавничий дім, 2006. – С. 5-8.
2. Кондрашова Л. В. Гармонизация знаний и качеств личности в профессиональной подготовке будущего учителя / Л. В. Кондрашова. Громадянське суспільство та проблеми становлення особистості: Наукові доповіді та повідомлення Міжнародної науково-практичної конференції. – Вип. 1. / Ред. кол.: А. С. Лобанова (наук. ред.) та інші. – Кривий Ріг: Видавничий дім, 2006. – С. 9-15.
3. Введение в музыкотерапию / Г.-Г. Декер-Фойгт. – С.-Пб.: Питер, 2003. – 208 с.: ил. – (Серия «Золотой фонд психотерапии»).